

Fangstregulering og råstoffkvalitet i kystflåten

FOTO: FRANK GREGERSEN, NOFIMA

Kystflåten ved kai i Henningsvær.

Nofima har i denne undersøkelsen sett nærmere på sammenhengen mellom redskapsvalg, fartøystørrelse, fangststørrelse og kvalitet og gjort funn som tyder på at kvaliteten på råstoffet fra kystflåten blir dårligere. Resultatene indikerer at strukturering i kystflåten har ført til at fangsteffektivitet prioriteres foran kvalitet.

Det viser seg at det er sterkt sammenfall mellom resultater fra omfattende undersøkelser av sammenhengen mellom redskapsbruk og faktisk kvalitet, og fiskeindustriens oppfatning av hvilke faktorer som påvirker kvalitet. Når dette ses i sammenheng med landingsstatistikk finner vi følgende:

- Garn, snurrevad og not (for sei) er de redskapstypene som gir den dårligste råstoffkvaliteten og har størst spredning i kvaliteten. Samtidig øker disse redskapene sine andeler av kystflåtens landinger.
- Krokfanget fisk gir best kvalitet og minst variasjon i kvaliteten, men reduserer sine andeler av landinger i kystflåten.
- Store fangster, og spesielt store fangster levert fra store fartøy, oppfattes å ha negativ effekt på kvalitet. Fangststørrelsene har imidlertid økt for alle fartøygruppene.
- I fiskeindustrien er oppfatningen at råstoffkvaliteten fra store fartøy er dårligere enn fra små.
- Fiskeindustrien mener at reguleringsgrep som overregulering, refordeling og bifangstordning i liten grad påvirker råstoffkvaliteten. I den grad det har betydning påvirker kombinasjonen overregulering og omfordeling kvaliteten negativt, mens bifangstordningen påvirker kvaliteten positivt.
- Fartøyenes utrustning og fiskernes holdninger til kvalitet har stor be-

“Økt lønnsomhet i torskesektoren” er et forskningsprogram finansiert av Fiskeri- og havbruksnærings forskningsfond (FHF), som utføres i perioden 2011–2015. Bakgrunnen er den svake lønnsomheten som har vært i denne delen av fiskerinæringa, og målene er å peke på årsaker, og – gjennom den kunnskap som genereres – peke på tiltak som kan bidra til å øke lønnsomheten og styrke norsk torskesektors konkurranseposisjon. Programmet har fem arbeidspakker: 1. Politiske og institusjonelle samfunnsbindinger, 2. Sektorens ramme-betingelser og regelverk, 3. Økonomiske rammebetingelser i Norge, 4. Markedsbasert høsting, og 5. Miljøutfordringer og lønnsomhetsforhold. Funnene i infoarket kommer fra arbeid i programmet.

tydning for råstoffkvaliteten.

- Sammenhengen mellom råstoffkvalitet og råstoffpris er svak, noe som gjør at pris i dag er et lite effektivt virkemiddel for å øke råvarekvaliteten.

Dagens prissystem gir rom for fiskekjøperne både til å trekke i pris for dårlig kvalitet og til å betale mer enn minstepris for å premiere kvalitet. Med en sterk sammenheng mellom råstoffpris og råstoffkvalitet vil det være tilstrekkelige incentiver til at kvalitet kan avveies mot fangsteffektivitet. Sammenhengen mellom pris og kvalitet er imidlertid svak og en rekke forhold i råstoffmarkedet "overstyrer" pris/kvalitetforholdet.

Strukturering i fiskeflåten har gitt færre og større fangster, og reguleringspolitikken åpner for sesongfiske med fritt redskapsvalg. Bruk av reguleringsopplegget for å fremme kvalitet vil måtte påvirke disse forholdene. Undersøkelsen til Nofima tyder på at følgende regu-

leringsgrep, hver for seg eller samlet, kan bidra til bedre kvalitet på ferskt råstoff fra kystflåten:

- Legge begrensinger på redskapsvalg.
- Regulere bruksmengde og ståtid, i første rekke for garn, men også for line.
- Innføre reguleringer som favoriserer krokfangst på lik linje med levendefangst.
- Sette begrensinger på fangststørrelse ut fra hvilke tekniske kapasiteter fartøy har for å håndtere fangsten på en kvalitetsmessig god måte.

Selv om disse grepene kan medvirke til bedre kvalitet på landet råstoff fra kystflåten, er det to vesentlige forhold som bør ligge til grunn for en slik beslutning:

1. Tiltak for å øke kvaliteten kan medføre høyere fangstkostnader. Kvalitetsgevinsten bør derfor kontinuerlig vurderes opp mot eventuelle effektivitetstap.

2. I dag foreligger det ingen dokumentasjon på at en generell kvalitetsheving av råstoffet gir økt verdiskaping gjennom hele verdikjeden. Muligens er den tilstrekkelig for de fleste anvendelsene. I så tilfelle vil ikke økt kvalitet nødvendigvis medføre økte inntekter. At prisdifferensiering i forhold til kvalitet ikke er mer utbredt i råstoffmarkedet, kan tyde på nettopp dette. Arbeid med dokumentasjon av potensialet for økt verdiskaping som følge av økt kvalitet bør derfor prioriteres.

Undersøkelsen er finansiert av Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond og publisert i Nofim rapport 25/2011 "Fangstregulering og råstoffkvalitet i kystflåten".

For ytterligere informasjon, kontakt Edgar Henriksen, edgar.henriksen@nofima.no, tel 77 62 90 09.

Det er tydelig forskjell på korrekt behandlet og dårlig bløget råstoff fra kystflåten.